

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALLARINDA VERİLEN “MÜZİK” VE “MÜZİK ÖĞRETİMİ” DERSLERİNİN İÇERİKLERİ

Doç.Dr. Nesrin KALYONCU
Arş.Gör.Özlem ÖZTÜRK
AİBÜ. Eğt.Fak. GSEB.MEABD.

ÖZET

İlköğretim kademesinde verilen müzik eğitiminin; kişiliğin, sosyal becerilerin, duyguların ve düşünce süreçlerinin gelişimine, genel okul başarısına ve yaratıcılığa etki ettiği çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur. Müzik derslerinin kendi amaçlarına ulaşabilmesi ve sözü edilen işlevleri yerine getirebilmesinde, öğretmenin niteliği büyük rol oynamaktadır. Bireyin her alandaki gelişimini etkileyen müzik eğitimi, ilköğretimin ilk devresinde sınıf öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmektedir ve bu öğretmenlerin müzik dersi için gerekli yeterlikleri kazanmış olmaları temel bir zorunluluktur. Buradan hareketle bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin mesleki eğitim süreçlerinde aldıkları müziksel derslerin içeriklerinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için, tarama modelinde (belgesel ve ampirik) bir çalışma yapılmıştır. Öncelikle, YÖK tarafından 1998 ve 2006 yıllarında oluşturulan ve Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı içerisinde yer alan “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” derslerinin içerikleri çözümlenmiştir. Uygulamadaki durumu saptayabilmek için ise; Karadeniz Bölgesi’nden seçilen bir üniversitede 1998 yılından itibaren bu dersleri yürüten öğretim elemanlarına açık uçlu bir anket uygulanarak görüşleri alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İlköğretim; Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı; Müzik; Müzik Öğretimi*

1. GİRİŞ

İlköğretim kademesindeki eğitim; bireyin temel bilgi ve beceri edinimi, sistematik öğrenmeye adım atması ve çeşitli alanlarda şekillendirilmesi bakımından önemli bir süreçtir. İlköğretim kurumlarının öncelikli amaçları arasında, bireyin öğrenme potansiyellerinin harekete geçirilmesi, farklı alanlarda gelişiminin teşvik edilmesiyle hayata ve üst öğrenime hazırlanması, genel kültür kazanması, iyi iletişim kurabilen, paylaşmayı bilen, hoşgörülü ve uyumlu bir vatandaş olarak yetiştirilmesi sayılabilir. İlköğretim çağı çocukları; bilişsel, sosyal, devinışsel ve duygusal açılardan öğrenmeye açık oldukları, bazı gelişim alanlarında daha hızlı öğrenme eğilimi gösterdikleri bir zaman dilimi içerisindeyler. 0-1 yaş arası bireyin güven duygusu kazanması için, okul öncesi dönem ise zihinsel ve dilsel gelişim için hangi öneme sahipse; 7-11 yaş arası da, bireyin bilişsel öğrenmeleri bakımından aynı öneme sahiptir (Senemoğlu, 2005, 7-47).

İlköğretim çağı çocukları, müziksel açıdan da duyarlı oldukları kritik bir dönem içerisinde olduklarından (Gembris, 1995, 317-323); müziksel potansiyellerinin açığa çıkarılması ve temel müziksel yeterliklerin kazandırılması bir gerekliliktir. Bu yaşlardaki çocukların müziksel yetenekleri iyice belirginleşmeye ve ayrışmaya başladığından, bunların geliştirilmesi ve sağlamlaştırılması için düzenli bir müzik eğitimi sürecine ihtiyaç vardır; çünkü kritik gelişim dönemi içerisinde açığa çıkarılıp teşvik edilmeyen kapasiteler, tüm alanlarda olduğu gibi müzikte de körelme eğilimi göstermektedir (Gembris, 1995, 322). Bu açıdan bakıldığında; okul öncesinde müzik eğitiminin tüm yurt çocuklarının hizmetine sunulmadığı ülkemizde (Temiz, 2006, 194), ilköğretim müzik dersi daha da önem kazanmaktadır. Yine müzik dersi kendi amaçları açısından olduğu kadar, diğer öğrenme alanlarına ve becerilerin gelişimine yaptığı etkiler bakımından da dikkate alınmayı hak eder; zira, bu kademedeki verilen müzik eğitiminin kişiliğin, sosyal becerilerin, duyguların ve düşünce süreçlerinin gelişimine, genel okul başarısına, okulu kabullenmeye ve yaratıcılığa olumlu etkiler yaptığı çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur (Kleinen, 1997; Bastian, 2000; Kalyoncu, 2002).

Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda hazırlanan 2006 “İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı”nda yer alan müzik dersi amaçları içerisinde de, yukarıdaki görüşlerle paralellik gösteren tanımlamalar bulunmaktadır. Bunlar, müziksel algı ve bilgilerini geliştirerek bireyin zihinsel becerilerinin gelişimine katkı sağlamak; kişilik, özgüven ve ifade gücünün gelişimine; bireysel ve toplu dinleme, söyleme ve çalma etkinliklerine katılım yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini ve sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmek; ulusal ve uluslararası müzik kültürlerinin farkları ve birleştirici unsurlarıyla ilgili birikim kazandırmak; müzik yoluyla estetik anlayışını ve yaratıcılığını geliştirmek; müzik yoluyla milli değerlerimizin önemini kavratmak şeklinde özetlenebilir (MEB, 2006, 6s.).

Bireyin bir bütün olarak gelişimini destekleyecek olan bu amaçlara nasıl ulaşılabilir? Bu noktada Koçak’ın şu satırlarına yer vermek anlamlı olacaktır: “Her eğitim kurumunun üç temel unsuru bulunmaktadır. Bunlar program, öğrenci ve eğitici kadrosudur. Eğitim sisteminin en önemli unsuru öğretmendir. Hiçbir eğitim modeli, o modeli işletecek personelinin niteliği üzerinde hizmet üretmez. Anayasa, kanun, kalkınma planları ve hükümet programlarında ilköğretim alanında öngörülen hedeflerin gerçekleşmesi, üst düzeyde alınan kararların uygulayıcısı durumundaki öğretmenin okulda göstereceği başarısına bağlıdır” (1992, 398).

Bu bağlamda Türk ilköğretim okullarındaki müzik dersine baktığımızda; işe koşulan öğretim programlarının düzenlenmesinde bir hayli yol alınırken, öğretmen boyutunda geçmişten gelen bir sorunla karşı karşıya olduğumuz anlaşılacaktır. Ülkemizde, “İlköğretim Kurumları Yönetmeliği”nin 64. maddesine göre Sınıf Öğretmeni; öğrencilerine genel müzik eğitimi vermek üzere I. ve gerektiğinde de II. kademe müzik derslerini yürütmekle de yükümlü kılınmıştır (Resmi Gazete, 2006). Bu yasal düzenlemeye karşın, sınıf öğretmenlerinin mesleki müzik eğitimi henüz sorunlarından arındırılarak sağlam bir yapıya kavuşturulamamıştır. Gerçi, cumhuriyet reformlarından bu yana sınıf öğretmenlerinin yetiştirilme sürecinde her dönemde müzik derslerine yer verilmiştir (Şaktanlı, 2004). Bununla beraber, dört yıllık Eğitim Yüksek Okulları’ndan itibaren öğrenimin genel süresi uzatılmış, ancak bu gelişmeyle ters orantılı olarak müzikle ilgili derslerin süresi de gittikçe azaltılarak günümüze ulaşılmıştır (Şaktanlı, 2004; bkz. Tablo 1). Kocabaş (2000), Şahin & Aksüt (2002), Saydam (2003), Yöndem, Öztürk & Öztürk’ün (2007) yaptığı araştırmalar da; sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitimlerinde ve müzik dersini yürütme aşamasında çok çeşitli sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 1: Sınıf Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Müzik Derslerine Tarihsel Genel Bir Bakış

Eğitim Kurumu	Müzik	Müzik Öğretimi
Darülmualimin / Darülmualimat (1924)	5 yıl, toplam 5saat	----
Köy Muallim Mektepleri (1927)	3 yıl, toplam 6saat	----
İlköğretmen Okulları (1931)	5 yıl, toplam 10saat	----
Köy Enstitüleri (1940)		----
İlköğretmen Okulları (1954)	6 yıl, toplam 12saat	----
İki Yıllık Eğitim Enstitüleri (1975)	<i>Birleştirilmiş ders: 3 yarıyıl, toplam 6 saat</i>	
İki Yıllık Eğitim Yüksek Okulları (1982)		
Dört Yıllık Eğitim Yüksek Okulları (1989)	2 yarıyıl, toplam 4 saat	<i>1 yarıyıl, toplam 2 saat</i>
Sınıf Öğretmenliği Bölümleri (1992)		
Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalları (1998)		<i>1 yarıyıl, toplam 4 saat</i>
Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalları (2006)	<i>1 yarıyıl, toplam 3 saat</i>	<i>1 yarıyıl, toplam 3 saat</i>

Müzik eğitimi tarihimizde, sınıf öğretmenlerinin müzik öğrenimi sorununu çözmek üzere yola konmuş önemli çalışmalardan birisi, 1990-1998 yılları arasında uygulanmış olan ve sınıf öğretmenlerine ikinci bir alanda uzmanlaşma imkânı tanıyan Müzik Yan Alanı Programı'dır. Fakat bu program, henüz gelişme aşamasında iken yürürlükten kaldırılmıştır. Yükseköğretim Kurulu'nca [YÖK] Eğitim Yüksek Okulları'na yeni bir çehre kazandırmak için başlatılan çalışmaların (Küçükahmet, 1992) bir sonucu olan yan alan programları, Avrupa'daki ilköğretime müzik öğretmeni yetiştirme süreciyle de benzerlikler taşımaktadır (Kalyoncu, 2006). İçerikleri Prof. Dr. Ali Uçan tarafından hazırlanmış olan ve öğrencilerin istekleri doğrultusunda açılan bu programlarda, müziksel dersler biraz daha çeşitlendirilmiştir. Müzik ağırlıklı sınıf öğretmeni yetiştirecek bu programlarda; Çocuğun Müziksel Gelişimi, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Ses ve Çalgı Eğitimi, Müzik Türleri ve Müzik Öğretimi'ni de (Türkmen, 1999, 42) kapsayan dersler bulunmaktadır.

Günümüzde Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dallarında böyle bir öğrenim söz konusu değildir ve sınıf öğretmeni adaylarının tüm müziksel öğrenmeleri iki derse indirgenmiştir: "Müzik" ve "Müzik Öğretimi". Bir yandan sınıf öğretmenleri için müzik derslerinde kapsamlı amaçlar formüle edilirken; diğer yandan işlevlerini yerine getirebilmeleri için gereken mesleki donanımı sağlayacak öğrenme olanaklarının sunulmaması, bugün yeniden sorgulanması gereken bir durumdur. Bu noktadan hareketle bu araştırmada; 2006 Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan "Müzik" ve "Müzik Öğretimi" ders içeriklerinin plan ve uygulamadaki durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, ders tanımlarının kapsamı, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dallarında bu dersleri yürüten öğretim elemanlarının bu derslerin içerikleriyle ilgili görüşleri ve bireysel içerik planlamaları, içerikle ilgili problem tespitleri ve bu derslerin içeriklerine ilişkin önerilerine yer verilmiştir.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dallarında verilen "Müzik" ve "Müzik Öğretimi" ders içeriklerinin programdaki durumunun ve uygulamadaki görünümünün tespitinin amaçlandığı bu araştırma, tarama modelinde (belgesel ve ampirik tarama) yapılmıştır.

Araştırma verileri iki ana yöntemle toplanmıştır. Öncelikle, Yükseköğretim Kurulu tarafından geliştirilen 1998 ve 2006 Merkezi Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarında yer alan "Müzik" ve "Müzik Öğretimi" derslerinin tanımları çözümlenmiş ve tanımsal içerikler karşılaştırılmıştır.

Uygulamadaki duruma ilişkin bir fikir oluşturabilmek için ise; 2008 yılında Karadeniz Bölgesi'nden seçilen bir üniversitede öğretim elemanlarının görüşleri alınmıştır. Araştırma grubunu; bu üniversitede 1998 yılından itibaren "Müzik" ve "Müzik Öğretimi" derslerini yürüten ve üniversitede aktif görevde olan yedi öğretim elemanı oluşturmuştur (Bir Prof., bir Doç., üç Yard. Doç. ve iki Öğr. Gör.). Bu öğretim elemanlarından ikisi 1-10 yıl; üçü 11-20 yıl; ikisi ise 20 yıldan uzun süredir üniversitede çalışmaktadır. Öğretim elemanlarından üçü *Çalgı Eğitimi*, üçü *Müzik Öğretimi*, biri ise *Müzik Teorisi* alanında çalışmalarını yürütmektedir. Öğretim elemanlarının çoğunluğunun, genel müzik eğitimine ve ilköğretim müzik derslerine yönelik çeşitli çalışmaları bulunmaktadır. Bunlar, bir bilimsel kitap; üç ders ve etkinlik kitabı; bir makale; üç yayımlanmış bildiri; bir dağarcık; bir seminer; bir konferans; bir etkinlik örneği; bir sergi; bir gösteri; üç workshop olmak üzere toplam 17 çalışmadır.

Veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan bir anket formu geliştirilip, öğretim elemanlarına uygulanmıştır. Veriler ise, nitel içerik analizi yoluyla çözümlenmiş, sıralama ve sınıflama ölçeği kullanılarak eğilimler tespit edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Derslerin Programdaki Süreleri ve İçerik Tanımları

1998 yılı Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı'nda "Müzik-I" dersi III. Yarıyıl-2 saat ve "Müzik-II" dersi de IV. Yarıyıl-2 saat olmak üzere toplam dört saatlik derslerdir. Son olarak 2006 yılında uygulamaya konan yeni programda "Müzik" dersi için 3 saat ayrılmıştır.

Programlardaki "Müzik" dersi tanımları, Kalyoncu'nun (2002) öğrenme içerikleri sınıflaması temel alınarak Tablo 2'de özetlenmiştir (bkz. YÖK 1998 & 2006).

Tablo 2: "Müzik" Ders Tanımlarının Sınıflandırılması

İÇERİK TİPİ	MÜZİK I-II (1998-4 saat)	MÜZİK (2006-3 saat)
DAVRANIŞSAL İÇERİK	Toplu çalgı ve ses eğitimi; yaratıcılık bağlamında müziksel işitme, okuma ve yazma; müzik dinleme, seslendirme ve besteleme; müziksel becerilerin geliştirilmesi	<i>Toplu çalgı ve ses eğitimi; yaratıcılık bağlamında müziksel işitme</i>
KURAMSAL İÇERİK	Temel müzik bilgileri; müzik öğeleri; notasyon; müziğe tarihsel bakış; diğer kültürlerdeki müziksel yapılar	<i>Temel müzik bilgileri; müziğin temel bileşenleri; notasyon ve ritim bilgisi; geleneksel müzikten çağdaş müziğe geçiş; Türkiye'de ve dünyada müzik tür ve biçimleri;</i>
MATERYAL İÇERİK	Oyunlu çocuk müzikleri	<i>Şarkı dağarcığı</i>
BRANŞLARARASI İÇERİK	<i>Eğitimde müziğin yeri, rolü ve içeriği; müzikte ünitelere uygun konular</i>	<i>Eğitimde müziğin rolü</i>

"Müzik" dersi içerikleri davranışsal, kuramsal, materyal ve branşlararası olmak üzere dört ana tipe ayrılmaktadır. 1998 programında *davranışsal içerikler ağırlıklı* bir yere sahipken; yeni programda sınırlandırılmışlardır ve *kuramsal içerikler* öne çıkmaktadır. Kuramsal içerikler her iki programda da öğretmen adaylarının müzik dersini yürütebilmesi için gerekli teorik temeli sağlayacak şekilde planlanmıştır. 1998 programının materyal içeriği *oyunlu çocuk müzikleri* ilköğretim I. kademede kullanılabilirliği yüksek, bu dönem çocuğuna uygun bir konu olmasına rağmen; 2006 programında yer almamış, bunun yerine *şarkı dağarcığı* eklenmiştir. Branşlararası içeriklerde de bir daralma söz konusudur.

1998 yılı Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı'nda "Müzik Öğretimi" dersi V. Yarıyıl-4 saat iken; 2006 programında 3 saate indirilmiştir.

Programlardaki "Müzik Öğretimi" dersi tanımları sınıflandırılarak Tablo 3'de özetlenmiştir (bkz. YÖK 1998 & 2006).

"Müzik Öğretim," dersinin içerikleri 1998 programında planlamaya, müzik ders konularına, öğretim yöntemlerine, değerlendirmeye ve diğer branşlara yönelik olarak beş kategoride dengeli bir dağılım gösterirken; 2006 programında *müzik ders konularına yönelik içerikler* artmış, burada müzik alanına özgü yeni konulara yer verilmiştir. Bununla birlikte; *değerlendirme aşamasıyla* ilgili bir konuya yer verilmemiş ve sınıf yönetimi de içeriklerden tamamen çıkarılmıştır. 2006 programında yer alan etkinlik uygulamaları; 2006 "İlköğretim Müzik Dersi Programı"nı anlamaya yöneliktir. *Branşlararası içerik* aynı gibi görünmekle birlikte; son programda öğrenci ve etkinlik merkezli öğrenmeye vurgu yapılmaktadır.

Tablo 3: “Müzik Öğretimi” Ders Tanımlarının Sınıflandırılması

İÇERİKLER	MÜZİK ÖĞRETİMİ (1998-4 saat)	MÜZİK ÖĞRETİMİ (2006-3 saat)
PLANLAMAYA YÖNELİK İÇERİK	Müzik ders programı; müzik ders planları	İlköğretim müzik öğretim programı ile ilgili etkinlik uygulamaları
MÜZİK DERS KONULARINA YÖNELİK İÇERİK	Temel müziksel davranışlar (söyleme, çalma, dinleme, besteleme çalışmaları)	Orff çalgıları için şarkı düzenleme; oyun, müzik, dans, drama ve konuşma ilişkisi; müzik-estetik ilişkisi ile müziksel beğenin geliştirilmesi; çalgının şarkı öğretiminde etkili kullanımı
ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE YÖNELİK İÇERİK	Müzik öğretimi yöntem ve teknikleri; sınıf yönetimi	Müzik öğretimi yöntem ve teknikleri
DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK İÇERİK	Performansın değerlendirilmesi	---
BRANŞLARARASI İÇERİK	Müziğin diğer derslerle ilişkileri	Müzik dersi etkinliklerinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

3.2. Öğretim Elemanı Görüşleri

3.2.1. Yan Alan Programına İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının *hepsi*, Müzik Yan Alan Programı'nın isabetli bir uygulama olduğu görüşündedirler. 1998 yılında programın uygulamadan kaldırılmasının, sınıf öğretmeni adaylarının yeteneklerinin değerlendirilmesi açısından büyük bir kayıp olduğunu ve bu uygulamanın yeniden başlatılması gerektiğini düşünmektedirler.

3.2.2. “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” Derslerinin Süre ve Tamıma İlişkin Görüşleri

Öğretim elemanlarının 1998 ve 2006 Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarında yer alan “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” derslerinin süresine ilişkin görüşleri özetle şunlardır:

- Öğretim elemanlarının tamamına yakını süreyi *yetersiz* bulmakta ve bunu, öngörülen sürenin “öğrencilerin üniversite düzeyine getirdikleri müziksel ön öğrenmelerinin eksikliğinden dolayı, hem öğrencilerin eksiklerini tamamlamak hem de ders içeriklerini uygulamak için” ve “ders tanımında verilen içeriklerin uygulanabilmesi için” yetersiz olmasına bağlamaktadırlar.
- İki öğretim elemanı yukarıdaki genel eğilimden farklı düşüncelere sahiptir: Bunlardan birisi “öğrencilerin pedagojik birikimlerinin yüksek olmasından dolayı” süreyi tamamen olmasa da *kısmen yeterli*; diğeri de “sürenin tamamını değerlendirmesinden dolayı” içerikleri kazandırmak için *yeterli* bulmuştur.

Öğretim elemanlarının 1998 ve 2006 Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarında yer alan “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” derslerinin *tanımsal içeriklerinin*, sınıf öğretmeni adaylarına müzik derslerini yürütecek yeterliliği kazandırma konusundaki görüşleri ise özetle şunlardır:

- Öğretim elemanlarının dördü, programlardaki içeriklerin sınıf öğretmeni adaylarına müzik derslerini yürütecek donanımı kazandırmada *yeterli* olacağını düşünmektedirler.
- Üçü ise bunu *kısmen yeterli* bulmakta; sebeplerini de “konu başlıklarının tanımlanması oldukça dar ve yüzeyseldir”; “müzik öğretimine ilişkin konu başlıkları sistematik olarak verilmemiştir” ve “ilköğretim I.kademe Müzik derslerinde

uygulanabilirliği yüksek olan Orff-Schulwerk yaklaşımından çok yüzeysel olarak bahsedilmektedir” şeklinde ifade etmektedirler.

3.2.3. Öğretim Elemanlarının Uyguladıkları Bireysel İçerikler

Programlarda yer alan ders tanımları sadece konu başlıklarını içerdiğinden, bunların planlanması, geliştirilip detaylandırılması dersleri yürüten öğretim elemanlarına bırakılmaktadır. Bu araştırmaya katılan öğretim elemanlarının hepsi YÖK’ün ders tanımlarını temel almakla birlikte; bireysel olarak kendi içeriklerini de oluşturmaktadırlar. “Müzik” dersi için dört öğretim elemanı YÖK’ün tanımlarını değiştirmeksizin kullanmakta; üç öğretim elemanı ise kendilerine ait içerik tanımlarını kullanmaktadırlar. Öğretim elemanlarının bildirdikleri içeriklerin bir özeti Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Öğretim Elemanlarının Kendi Kullandıkları “Müzik” Dersi İçerikleri

İÇERİK TİPİ	İÇERİKLER
DAVRANIŞSAL İÇERİK	<p>Ses Eğitimi: Şarkı söyleme etkinliği (bütün öğretim elemanları); nefes ve vokal çalışmaları; sesin oyunlarda ve teorik konuların işlenmesinde yöntem olarak kullanımı</p> <p>Çalgı Eğitimi: Blokflüt (bütün öğretim elemanları); beden çalgıları ve ses üretebilen her araç (2 kişi); daha önceden başka çalgı çalmayı bilen öğrencilerden derste aktif olarak yararlanma (1 kişi); çalgı eğitiminde hedef: “öğretmen adaylarının sınıfta öğretecekleri şarkıları deşifre edip eşlik yapabilecekleri ve zevk eğitimi verebilecekleri oranda çalgı çalmak” (1 kişi)</p> <p>Yaratıcılık eğitimi: Besteleme (bütün öğretim elemanları); doğaçlama (2 kişi); keşfedici çalışmalar ve çeşitlemeler (1 kişi); ezgi tamamlama veya bulma (1 kişi); bilinen ezgiye söz, bilinen söze ezgi yazma ve müzikli oyunlar üretebilme (1 kişi)</p> <p>Orff-Schulwerk: Elementer müzik eğitimi prensiplerinin uygulanması (1 kişi)</p>
KURAMSAL İÇERİK	<p>Nota okuma ve yazma bilgisi; hız ve nüans terimleri; ritim ve ritim kalıpları; sesin korunması; çalgı türleri; müzik kültürü</p>
MATERYAL İÇERİK	<p>Şarkı dağarcığı oluşturma: ölçütleri (a) yaşa uygunluk; (b) ses sınırlarına uygunluk; (c) prozodi; (d) eğitimde kullanılabilir olması; (e) önemli gün ve haftalara hitap etme</p>

Öğretim elemanlarının kullandıkları içerikler *davranışsal* boyutta yoğunlaşmaktadır. Bu içeriklerde, öğretim elemanlarının tümünün gerçekleştirdiği şarkı söyleme, blok flüt çalma, beste yapmanın dışındaki konularda birliktelik bulunmamaktadır. *Kuramsal içeriklerde* büyük ölçüde birliktelik olduğu tespit edilmiştir. *Materyal içerikte* ise; şarkı dağarcığı oluşturmak için tüm öğretim elemanlarının benzer unsurlara dikkat ederek şarkı seçtiği saptanmıştır.

“Müzik Öğretimi” dersi için bütün öğretim elemanları YÖK’ün tanımlarını değiştirmeksizin kullanırken; sadece bir öğretim elemanı ders tanımına ekleme ve çıkartmalar yaptığını belirtmiştir. Öğretim elemanlarının bildirdikleri içeriklerin bir özeti Tablo 5’de verilmiştir.

“Müzik Öğretimi” dersi için belirlenen içerikler, öğretim yöntemlerine ve sınıf içi uygulamalara yönelik olmak üzere iki başlıkta toplanmaktadır. *Öğretim yöntemlerine* yönelik içerikler, kulaktan ve nota ile şarkı öğretiminde yığılmaktadır. Bunun dışında kalan içeriklerde genellenebilecek düzeyde birliktelik yoktur. Öğretim elemanlarının, *sınıf içi öğretim etkinlikleri* de çeşitlilik göstermekte, genellenebilir bir eğilim bulunmamaktadır.

Tablo 5: Öğretim Elemanlarının Kendi Kullandıkları “Müzik Öğretimi” Dersi İçerikleri

İÇERİK TİPİ	İÇERİKLER
ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE YÖNELİK İÇERİK	<i>Şarkı öğretimi (kulaktan ve notayla şarkı öğretimi: bütün öğrt. elem.); Orff Elementer Müzik ve Hareket Eğitimi ve Kodaly Konsepti (4 kişi); Suzuki yöntemi hakkında genel bilgi (1 kişi); Grup ve eş çalışması (1 kişi); Genel öğretim yöntemleri (3 kişi)</i>
SINIF İÇİ ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİ	<i>Bireysel söyleme ve çalma etkinlikleri (1 kişi); Mikro öğretim uygulaması (2 kişi); Notayla ve kulaktan şarkı öğretimi uygulaması (3 kişi); Nota öğretimi uygulaması (1 kişi)</i>

3.2.4. Öğretim Elemanlarına Göre İçerikle İlgili Problemler

Öğretim elemanlarının, 1998 ve 2006 Sınıf Öğretmenliği Lisans Programlarında yer alan “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” ders içerikleriyle ilgili problem olarak gördükleri noktalar ise şunlardır:

1. Yükseköğretime gelene kadar alınan müzik eğitiminin yetersizliği, sınıf öğretmeni adaylarının hazır bulunuşluklarını olumsuz etkilemektedir.
2. İçerikler öğretim elemanına ipucu verse de; program alan uzmanlarınca hazırlanmadığı için, ilköğretim I. Kademe öğrencileriyle ilgili esas içerikler yer almamaktadır.
3. “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” derslerinin birbirinin devamı olarak aynı öğretim elemanı tarafından yürütülmemesi de problem oluşturmaktadır.

3.2.5. Öğretim Elemanlarının İçerikle İlgili Önerileri

Öğretim elemanlarının, “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” ders içeriklerine yönelik önerileri aşağıda sıralanmıştır:

1. Konularda birliktelik sağlamak amacıyla, dersi yürüten öğretim elemanları ortak ders içeriği hazırlayabilir.
2. Ders ortamı ve öğrencilerin müzik bilgi düzeylerinin iyileştirilmesi için çalışmalar yapılabilir.
3. Ders içerikleri öğretim elemanına büyük ölçüde serbestlik tanımaktadır. Bundan dolayı öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirecek etkinlikler artırılabilir.
4. “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” derslerinin dönem süresi ve haftalık saati artırılabilir.
5. Ders içerikleri uzmanlarca ve öğretmen adaylarının çalışacağı öğrenci kitlesinin gelişim özelliklerine dikkat edilerek hazırlanabilir.
6. Dersler; sınıf öğretmeni adaylarını mesleğe hazırlama açısından önemli olmasından dolayı, bu alanda uzmanlığı olan öğretim elemanlarınca verilebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde uygulanan 2006 Sınıf Öğretmenliği Lisans Programında yer alan “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” dersleri; 1998 yılında Sınıf Öğretmenliği Müzik Yan Alan Programı’nın yürürlükten kaldırılmasından sonra sınıf öğretmenliği programına eklenen müziksel derslerin devamıdır. Ders tanımlarının / içeriklerinin ise; 1998 Sınıf Öğretmenliği Lisans Programındaki “Müzik” ve “Müzik Öğretimi” derslerinin bir çeşitlemesi olduğu ve

böylece, ilköğretim kademesinde kullanılan Müzik Öğretim Programı'ndaki değişiklikler ve yeni pedagojik eğilimler göz önüne alınmadan oluşturulduğu saptanmıştır.

Yetiştirilen sınıf öğretmenlerini müziksel açıdan donatması amaçlanan bu derslerin tanımlarının; öğrenme içeriklerinde bulunması beklenen niteliklerle ilişkisi ise şöyledir: Kaiser ve Nolte'ye (1989) göre; müziksel ders içeriklerinin *öğrenme amacıyla, müzik branşıyla, öğrenenin içinde bulunduğu gerçek şartlarla ve bu içeriklerin yöntemsel olarak gerçekleştirilme imkânıyla* tutarlı bir ilişki içerisinde olması gerekmektedir. Programda verilen ders tanımlarının, genel hatlarıyla sınıf öğretmenlerinin temel müziksel bilgi ve becerileri kazanmasına belli bir düzeyde hizmet edebilecek şekilde ve müzik disiplininin temel konularıyla ilişkilendirilerek hazırlanmış olduğu saptanmaktadır. Yine bu tanımların; ders içeriklerinde aranan *elementer ve köklü olma, tipik olma, klasik ve temsil edici olma* (Peterßen, 2000) gibi temel içerik nitelikleriyle örtüştüğünü söylemek de mümkündür. Bununla birlikte; bazı içerik tiplerinin ihmali saptandığından, içeriklerin çeşitlilik içerecek biçimde ve dengeli olarak tanımlanması önerilmektedir.

İçeriklerin *öğrenenin içinde bulunduğu gerçek şartlarla ve içeriklerin yöntemsel olarak gerçekleştirilme imkânıyla* tam bir tutarlılık içerisinde olduğunu söylemek ise mümkün değildir. Bu araştırmaya katılan öğretim üyelerinin ve Özgül & Uçan (1998) tarafından yapılan bir araştırmanın da ortaya koyduğu gibi; sınıf öğretmeni adaylarının müzik alanındaki bilişsel ve devinışsel giriş davranışlarının yetersizliği, içeriklerin tümünün kazandırılmasını zorlaştırmaktadır. İçeriklerin tümünün gerçekleşmesi için diğer bir engel de verilen süredir. Programdaki “Müzik” dersinde *kuramsal içeriklerin*; “Müzik Öğretimi” dersinde ise *müzik ders konularına yönelik içeriklerin* öne çıktığı tespit edilmiştir. Özellikle kuramsal bilgilerin uygulamalarla pekiştirilmesi bir gereklilik olduğundan; öngörülen toplam sürenin tanımlanan içerikleri gerçekleştirebilmek için yeterli olamayacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının tanımsal içeriklerle birlikte kendi içeriklerini kullandıklarını ifade etmelerine rağmen; bireysel içeriklerinin öngörülen tanımları bütünüyle kapsamadığı saptanmıştır. Öğretim elemanlarının “Müzik” dersi içerikleri davranışsal, kuramsal ve materyal olmak üzere üç türde toplanmaktadır. Programda yer alan içeriklerle öğretim elemanlarının uyguladıkları içerikler karşılaştırıldığında, özellikle davranışsal ve kuramsal içeriklerde önemli farklar göze çarpmakta; programda öne çıkan *kuramsal içerikler*, uygulamalarda yerini *davranışsal içeriklere* bırakmaktadır. Tanımlarda yer alan davranışsal içeriklerin hemen hepsi uygulamada detaylı olarak yer bulmaktadır ve bu, ilköğretim ilk kademedeki müzik dersinin etkinlik merkezli olmasından dolayı olumlu bir bulgudur. Bu sonuç, öğretim elemanlarının sınıf öğretmenleri adaylarında öncelikle temel müziksel davranışlar oluşturma çabası güdüyor olabileceğini düşündürmektedir.

Öğretim elemanlarının “Müzik Öğretimi” dersi içerikleri ise ağırlıklı olarak *öğretim yöntemlerine ve sınıf içi uygulamalara* yöneliktir. Müzik öğretim yöntemlerinde şarkı öğretiminin yanı sıra; öğrenci merkezli çağdaş öğretim yaklaşımlarına ve modellerine yer verilmesi, dersin belli bölümlerinde Orff ve Kodaly'nin müzik öğretimi konseptlerinden yararlanılması olumlu bir uygulamadır. Bu tür uygulamaların, sınıf öğretmeni adaylarını 2006 İlköğretim Müzik Öğretim Programı'nda temel alınan, öğrencinin aktif olduğu, kendi deneyimleri üzerinden öğrendiği, yaratıcı potansiyelini ortaya çıkarabileceği etkinlikleri ve oyunları içeren bir öğretme-öğrenme sürecine hazırlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, bu tür modern yaklaşımların kısıtlı sayıda öğretim elemanı tarafından kullanıldığı saptandığından; bunların yaygınlaştırılması teşvik edilmelidir.

Sınıf içi uygulamaların ise, programda yer alan diğer üç içerik sınıfını kısmen kapsadığı düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının eğitiminde güncel eğilimlerden birisi olan *mikro öğretim uygulamalarının* ise yeterince gerçekleşmediği tespit edilmiştir. Bu durumun,

sınıf öğretmeni adaylarının “Müziği nasıl öğretiliyim?” sorusuna cevap vermelerini zorlaştırabileceği düşünülmektedir. Çelik (2001) ve Şaktanlı'nın (2004) yaptığı araştırmalar da bu görüşü desteklemekte ve sınıf öğretmeni adaylarının müzik öğretimi uygulamalarında yetersiz olduklarını ortaya koymaktadır. Bundan dolayı, “Müzik Öğretimi” derslerinde öğrencilere daha fazla *öğretim uygulaması* imkânı tanınmalıdır ve bu uygulamalar şarkı öğretimi ile sınırlandırılmayıp, müzik dersinin çeşitli boyutlarını kapsamalıdır.

Öğretim elemanlarının uyguladıkları içeriklerin birbiriyle tutarlı olabilmesi ve eğitim alan öğretmen adaylarının çeşitli yaklaşımları tanıyabilmeleri için, dersi yürüten öğretim elemanlarının içerik planlama sürecinde *görüş alışverişinde bulunarak, tecrübelerini paylaşmaları* önerilmektedir. Böylece, ders tanımlarında eksik ve yüzeysel olduğu belirtilen noktalar saptanabilir ve ortak önlemler alınabilir. Öğrenci başarısını etkilediği düşünüldüğünden; bölüm yöneticilerinin öğretim elemanlarının deneyimlerini ve pedagojik taleplerini dikkate almaları, birbirinin devamı olan derslerde öğretim elemanı sürekliliğini sağlamaları da önerilmektedir.

YÖK'ün, uygulayıcılara ipuçları veren ders tanımlarını / içeriklerini oluştururken ve revize ederken, dersleri yürüten öğretim elemanlarının ve bu alandaki uzmanların görüşlerine başvurarak düzenleme yapması önerilmektedir. Yine, ders tanımlarında müzik alanının temel konuları yanı sıra, ilköğretim çağı çocuğunun müziksel gelişim ihtiyaçlarını karşılayacak içeriklere daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca içerik tanımları, yürürlükteki İlköğretim Müzik Öğretim Programı ile de tutarlı bir ilişki içerisinde olmalıdır.

Kocabaş (2000), Şahin & Aksüt (2002), Saydam (2003), Yöndem, Öztürk & Öztürk'ün (2007) meslek yaşamını aktif olarak sürdüren sınıf öğretmenleriyle yaptığı araştırmalar da; sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesi eğitimlerinde ve müzik dersini yürütürken çeşitli sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bundan dolayı; bu araştırmalara katılan sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını, Müzik dersinin müzik öğretmenleri tarafından yürütülmesi konusunda neredeyse fikir birliğine varmaktadırlar. Sahadan gelen bu talebi ve araştırmaya katılan öğretim elemanlarının önerisini de göz önüne alarak ve sınıf öğretmeni adaylarının yarının öğretmen adaylarını yetiştireceğini de hatırlayarak, burada *Müzik Yan Alan Programı*'nın tekrar tartışılması ve yeniden uygulamaya konması altı çizilerek önerilmektedir. Başka branşlar için halen yürürlükte olan Yan Alan uygulamasının müzik alanında tekrar açılmasının, sınıf öğretmenlerinin daraltılmış içeriklerle sığ ve bakış açısından yoksun bir şekilde eğitilmelerinin önüne geçebileceği ve böylece daha donanımlı öğretmenlerin ilköğretim müzik derslerinin kalitesini artıracacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- BASTIAN, H. G. (2000). “Musik(erziehung) und ihre Wirkung.” **Musik und Bildung**, 4/2000, 55-58.
- ÇELİK, B. (2001). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müzik Eğitimi Ve Öğretimi Konusundaki Donanımları Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- GEMBRİS, H. (1995). “Entwicklungspsychologie musikalischer Faehigkeiten.” Helms, S. / Schneider R. / Weber R. (Ed.): **Kompendium der Musikpaedagogik**, Kassel: Gustav Bosse, 281-332.
- KAISER, H. J. / NOLTE, E. (1989). **Musikdidaktik**. Mainz: B. Schott's Söhne.
- KALYONCU, N. (2002). **Musikunterricht in der deutschen und türkischen Grundschule**. Farnkfurt am Main: Peter Lang.

- KALYONCU, N. (2006) “Türkiye ve Avrupa Ülkelerinde Genel Eğitim Okullarına Müzik Öğretmeni Yetiştirme. Karşılaştırmalı Bir İnceleme.” **Müzik Sanatımız ve AB Süreci**, Ankara: Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, 119-140.
- KLEINEN, G. (1997) “Sozialisation – Entwicklung-Selbstfindung”. Helms, S. / Schneider R./ Weber R. (Ed.): **Handbuch des Musikunterrichts. B.1: Primarstufe**. Kassel: Gustav Bosse, 11-20.
- KOCABAŞ, A. (2000). “Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersindeki Yetersizliklerine İlişkin Görüşleri.” **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7, <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr> (30.07.2007)
- KOÇAK, K. (1992). “İlköğretimde Öğretmen Yetiştirme ve İstihdamı.” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 8, 395–402.
- KÜÇÜKAHMET, L. (1992). **Öğretmen Yetiştirme Programları**. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB]. (2007). **İlköğretim Müzik Dersi 1-8 Sınıflar Öğretim Programı**. Ankara: MEB Yayınları.
- ÖZGÜL, İ. / UÇAN, A. (1998). “Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Bölümleri Öğrencilerinin Müzik 1-2 Derslerine Müziksel Giriş Düzeyleri.” **Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi**, 6, 35-48.
- PETERßEN, W. H. (2000). **Handbuch Unterrichtsplanung**. 9. Baskı, München: Oldenburg.
- RESMÎ GAZETE. (2.5.2006). **Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**. Ankara: Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Müdürlüğü.
- SAYDAM, R. (2003). “İlköğretim Okulu I ve II Devre Müzik Eğitiminde Eğitimci Sorunu.” **Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu**, Malatya, İnönü Üniversitesi, 75-81.
- SENEMOĞLU, N. (2005). **Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya**. 5. Basım, Ankara: Gazi Kitabevi.
- ŞAHİN, K / AKSÜT, M. (2002). “I. Kademedeki Müzik Derslerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.” **AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 4, 105-118.
- ŞAKTANLI, C. (2004). “Son Sınıf Öğrencilerinin Lisans Programlarında Verilen Müzik Eğitimi Derslerine İlişkin Görüşleri.” **1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu**, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi, 271-283.
- TEMİZ, E. (2006). “Okulöncesi Dönemde Müzik Eğitimi; Yaşanan Problemler Ve Çözüm Önerileri.” **Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu**, Denizli, Pamukkale Üniversitesi, 193-207.
- TÜRKMEN, U. (1999). “Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Yan Alan Müzik Dersleri.” **Orkestra Dergisi**, 275, 41-45.
- YÖNDEM, S / ÖZTÜRK, G. / ÖZTÜRK, Ö. (2007). “İlköğretim I. Kademe Müzik Dersinin Etkin Yürütülmesinde Sınıf Öğretmeninin Rolü (Bolu İli Örneği).” **16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, Tokat, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 277-281.
- YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU [YÖK] (1998). **Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları**, Ankara: YÖK Yayınları.
- YÖK. (2006). **Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları**, Ankara: YÖK Yayınları.